

POSTANOWIENIE

20 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 20 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku M. B.
z udziałem K. B.
o podział majątku wspólnego,
na skutek skargi kasacyjnej K. B.
od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie
z 3 listopada 2022 r., IV Ca 771/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
 - 2. zasądza od K. B. na rzecz M. B. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**
- [SOP]**

UZASADNIENIE

Uczestniczka K.B. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie uwzględniającego jedynie w części apelację skarżącej w sprawie o podział majątku prowadzonej z wniosku M.B.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Wskazała przy tym, że zachodzi potrzeba wyjaśnienia, „czy darowizny uczynione przez rodziców jednego z małżonków [...] na rzecz obojga małżonków [...] stanowią przejaw przyczyniania się przez tego małżonka do powstania majątku wspólnego” w rozumieniu art. 43 § 2 lub 3 k.r.o. oraz „czy mogą usprawiedliwiać długie i nieuzasadnione pozostawanie przez tego małżonka bez zatrudnienia, a w kolejnych latach kilkukrotne opuszczanie przez niego rodziny [...] z uwzględnieniem, że małżonek ten próbował przekonywać przez cały czas trwania postępowania przed Sądem Rejonowym, jakoby ww. darowizny zostały uczynione do jego majątku osobistego oraz domagał się ich rozliczenia [...] jako poczynionych rzekomo przez niego nakładów”.

Tak sformułowany problem nie został rozwinięty ani wzbogacony o argumentację, a skarżąca poprzestała na skonstatowaniu, że stanowi on istotne zagadnienie prawne.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Istotność problemu prawnego wyraża się w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak

i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie generalizacja konstrukcyjnych elementów problemu jurydycznego, które będą stanowiły podstawę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie tracąc więzi z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurydycznych występujących w innych sprawach.

Przedstawiony przez uczestniczkę problem nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w opisanym wyżej rozumieniu – z trzech niezależnych względów.

Po pierwsze, tak ujęty problem nie cechuje się walorem ogólności i nie ma uniwersalnego charakteru. Przeciwnie, w skardze sformułowano partykularne pytanie o prawidłowość konkretnej oceny prawnej, uwarunkowanej przytoczonymi przez skarżącą okolicznościami niniejszej sprawy. Problem tego rodzaju nie ma cech zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.; sposób jego przedstawienia świadczy natomiast nie o tym, że skarżąca dostrzega w sprawie rzeczywistą trudność prawną, lecz – że nie zgadza się z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego, u którego podstaw legła ocena jurydyczna odmienna od preferowanej przez skarżącą.

Po drugie, uczestniczka wypacza oceny prawne Sądu Okręgowego, przez co sformułowane przez nią pytanie w efekcie nie występuje w sprawie. Sąd drugiej instancji nie przyjął bowiem, że darowizny poczynione przez rodziców wnioskodawcy do majątku wspólnego uczestników stanowią przejaw przyczynienia się przez wnioskodawcę do powstania majątku wspólnego. Przeciwnie, dystansując się od takiego poglądu wyjaśniał on, że stanowisko takie nie zostało zajęte w sprawie również przez Sąd Rejonowy (s. 4-5 uzasadnienia). Uczestniczka,

podobnie do działań podejmowanych na etapie postępowania apelacyjnego, dąży zatem do zwalczenia poglądu, który nie został zajęty w sprawie.

Po trzecie, skarżąca nie przedstawiła nawet zarysu argumentacji mogącej świadczyć o tym, że sformułowany przez nią problem stwarza rzeczywiste trudności w jego rozwiązaniu, a doniosłe racje przemawiają za różnymi możliwymi do przyjęcia rozwiązaniami tego problemu. W nader treściwym uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wyjaśniono również kwestii takich jak to, dlaczego określona postawa wnioskodawcy w toku postępowania (prezentowana już po ustaniu wspólności majątkowej w następstwie rozwiązania małżeństwa) miałyby mieć znaczenie dla oceny, czy wskazane przez skarżącą zdarzenia stanowiły przejaw przyczyniania się przez wnioskodawcę do powstawania (czy pomnażania) majątku wspólnego.

Skarżąca wskazała również, że przedstawiony wyżej problem świadczy o potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Uczestniczka nie wyjaśniła, dlaczego art. 43 § 2 i 3 k.r.o. miałyby wymagać wykładni, lecz redakcyjne ujęcie miarodajnego fragmentu skargi kasacyjnej świadczy o tym, że za potrzebą interpretacji miałyby przemawiać te same (rozważone już wyżej) względy, które miały również świadczyć o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Konstrukcja skargi (brak oddzielnej argumentacji w obu przedmiotach oraz ujęcie przyczyn kasacyjnych z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w ramach jednej jednostki redakcyjnej, s. 3 skargi) przemawia przy tym za uznaniem, iż skarżąca nie postrzegała sformułowanego przez siebie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzeby wykładni art. 43 § 2 i 3 k.r.o. jako kwestii rozłącznych. Za wystarczające należy zatem uznać wskazanie, że te same przyczyny, dla których zacytowany na wstępie problem nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, przemawiały za stwierdzeniem, że w sprawie nie zachodzi przyczyna kasacyjna unormowana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Jako trzecią przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestniczka wskazała oczywistą zasadność skargi. Przedstawiła przy tym krótki wywód, w którym wyliczyła okoliczności mające, w przekonaniu skarżącej,

świadczyć o ziszczeniu się przesłanki „ważnych powodów” i uzasadniać – na gruncie art. 43 § 2 k.r.o. – ustalenie udziałów w majątku wspólnym byłych małżonków z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Nawiązała przy tym częściowo do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, pomijając jednak część okoliczności oraz wzbogacając ustalenia Sądu Okręgowego o własne tezy co do faktów oraz ich oceny.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (zob. postanowienie SN z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez stronę skarżącą okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (zob. postanowienie SN z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Wnioskodawczyni nie przedstawiła argumentacji wymaganej przy powołaniu się na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a zdolnej do przekonania o "oczywistej" zasadności skargi. Nie odnosi się ona bowiem w istocie do stanowiska Sądu Okręgowego, lecz powtarza tezy, które negatywnie zweryfikował już Sąd drugiej instancji, a zarazem pomija okoliczności istotne dla oceny sprawy. W sprawie eksponowano bowiem, że rezygnacja wnioskodawcy pracy w 2007 r. uzasadniona była uzyskaniem bardzo wysokiej jak na ówczesne warunki odprawy (w wysokości 70 000 zł), a trzyletni okres poszukiwania stałego zatrudnienia nie wiązał się – jak twierdzi uczestniczka – z zupełną biernością zawodową, gdyż w pewnym okresie wnioskodawca pracował wówczas dorywczo.

Sąd Okręgowy wyjaśnił również, że możliwości zarobkowe byłego męża skarżącej i potencjalna łatwość znalezienia przez niego nowej pracy w latach 2007-2010 nie powinny być oceniane z perspektywy dzisiejszych warunków rynkowych oraz popytu na usługi osób posiadających wykształcenie informatyczne. Z podzielonych przez Sąd drugiej instancji ustaleń Sądu Rejonowego (s. 14-15 uzasadnienia Sądu pierwszej instancji) wynika również, że wnioskodawca pierwotnie poszukiwał pracy w bankowości, to jest w branży, w której pracował wcześniej. Działanie takie jest uzasadnione, a niepowodzenia uczestnika na rynku pracy dają się wytłumaczyć tym, że okres pozostawania przez niego bez pracy przypadał na czas kryzysu finansowego, który uderzył szczególnie silnie w sektor, w którym wcześniej zatrudniony był wnioskodawca. Z kolei w czasie określanym przez skarżącą mianem porzucenia rodziny wnioskodawca spełniał świadczenia o charakterze alimentacyjnym na rzecz córki.

Skarżąca nie odnosi się do powyższych stanowisk Sądu Okręgowego, poprzestając na przedstawieniu własnej oceny tego, że w sprawie należało ustalić nierówne udziały w majątku wspólnym. Samo niezadowolenie uczestniczki z wydanego w sprawie rozstrzygnięcia, a nawet przedstawienie za tym pewnych racji, zwłaszcza odnoszących się do postawy uczestnika względem rodziny, w tym porzucania żony i córki, nie świadczą jednak o oczywistej zasadności skargi. Pomijając rzeczywiste stanowisko Sądu Okręgowego, uczestniczka nie zdołała bowiem wzruszyć stojącej za nim argumentacji.

Na marginesie należy również dodać, że sama w sobie okoliczność, iż kariera wnioskodawcy potoczyła się gorzej niż w przypadku uczestniczki, nie świadczy o wystąpieniu „ważnych powodów” w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. Dopiero rozmyślna, nieuzasadniona z przyczyn obiektywnych (np. opieką nad dziećmi lub innym członkiem rodziny) i jednocześnie nieaprobowana przez drugiego z małżonków bierność zawodowa mogłaby stanowić (choć należy to oceniać *ad casum*) ważne powody, których wystąpienie pozwalałoby następnie na ustalenie udziałów w majątku wspólnym (byłych) małżonków z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Przestanką zastosowania art. 43 § 2 zd. 1 k.r.o. są bowiem "ważne powody", a nie nierówny stopień przyczynienia się każdego z małżonków do powstania majątku wspólnego.

Sens normy wyrażonej w tym przepisie polega na tym, że wystąpienie takich powodów otwiera możliwość ustalenia wielkości udziałów z uwzględnieniem rzeczywistego stopnia przyczynienia się małżonków do powstania majątku wspólnego – co w sposób oczywisty nie oznacza, że ustalenie nierównych udziałów finalnie nastąpi. Nie można bowiem wykluczyć, że obliczane w ten sposób udziały ostatecznie okażą się równe, tyle że ustalenie takie będzie wynikiem oceny wkładu każdego z małżonków w powstanie majątku wspólnego, a nie zastosowania normy z art. 43 § 1 k.r.o., wyrażającej zasadę równych udziałów z pominięciem rzeczywistego stopnia przyczynienia się małżonków do zgromadzenia dorobku (zob. wyrok SN z 16 listopada 2023 r., II CSKP 1401/22).

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach rozstrzygnięto mając na względzie sporne interesy uczestników, ich wysokość ustalając na podstawie § 2 pkt 7 w zw. z § 4 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[J.T.]

[ms]